

DIREKTIVNA STALIŠČA

Avtor IGOR KRAJNC (TESTinfo letnik 2 (1997), št. 2)

Pregled novih podatkov vprašalnika Direktivnih stališč, ki smo jih v Centru za psihodiagnostična sredstva zbrali v zadnjih letih, je dal rezultate, ki jih bomo na kratko predstavili v tem poročilu.

Najprej na kratko o samem vprašalniku. Pri nas je prirejen po nemškem originalu avtorjev Reinerja in Bastina. Vključuje 32 izjav, do katerih se odgovarjajoči opredeli glede na to, v kolikšni meri mani, da so zanj značilne. Vprašalnik sestavljata dve lestvici: DIREKTIVNOST, ta vključuje usmerjanje, vplivanje, nadzor ipd., in EKSTAVERTNOST - ta skuša biti enaka Eysenckovi opredelitvi istoimenske poteze. Obe dimenziji razumemo bipolarno in ju potemtakem sestavimo iz dveh nasprotujočih si teženj.

Avtorji našega priročnika, ta je bil v slovenščini zadnjič izdan leta 1990, menijo, da je vprašalnik uporaben predvsem na tehle področjih:

- pri preverjanju učinkov raznih psiholoških treningov za povečanje občutljivosti - npr. vzgojiteljev, staršev, vodstvenega kadra ipd.;
- za diagnostično ocenjevanje vodilnih delavcev, dopolnjevanje in izbor osebja;
- za svetovalne in terapevtske dejavnosti s starši, učitelji ipd.;
- za socialno-psihološke raziskave, posebno znotraj pedagoške psihologije itd.

V vzorcu 331 ljudi, ki so vprašalnik izpolnjevali v okviru selekcijskih pregleda za zaposlitev, je bilo 56 (17 %) takih, ki še niso končali šolanja. Ta skupina je stara povprečno 22,5 let in je seveda mlajša od že zaposlenih - ti so stari povprečno 34,5 let. V vzorcu je 145 (43,8 %) moških in 186 (56,2 %) žensk.

Struktura glede na izobrazbeno stopnjo je v vzorcu 321 vprašalnih takale:

Stopnja izobrazbe	<i>f</i>	%
1	5	1,6
2	13	4,0
3	3	0,9
4	25	7,8
5	146	45,5
6	37	11,5
7	91	28,3
8	1	0,3
Skupaj	321	100,0

Glede prevladujočih zaposlitev oz. poklicev vprašanih bi naš vzorec po stopnjah izobrazbe lahko takole opisali: na najvišji stopnji med tehnično izobraženimi prevladujejo strojniki, kemiki, elektro in računalniški strokovnjaki; manj je denimo pravnikov, sociologov, zdravnikov ipd. Šesto stopnjo izobrazbe imajo v našem vzorcu predvsem ekonomisti in upravni delavci, podobne smeri prevladujejo tudi med srednje izobraženimi, pridružujejo pa se jim še gimnazijci ter blagajniki in elektroniki. Med poklicno izobraženimi je bilo največ kandidatov iz vrst prodajalcev, natararjev, varnostnikov, šivilj, mizarjev ipd.

Predstavili bomo samo rezultate, ki so zaradi statistične značilnosti ali pa uporabne vrednosti zanimivejši.

Preglednica srednjih vrednosti in standardnih deviacij za vzorec 186 žensk in 145 moških:

Dimenzije in poli dimenzij	Ženske		Moški	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Direktivnost	27,3	7,4	27,7	7,8
Nedirektivnost	33,2	6,7	33,3	6,7
Ekstravertnost	42,4	7,5	43,2	7,6
Introvertnost	15,2	4,4	15,4	4,7
DIREKTIVNOST	-6,2	11,6	-5,6	11,9
EKSTRAVERTNOST	27,4	10,4	28,0	10,9

Po spolu se naša podvzorca statistično značilno ne razlikujeta. Tudi pri stopnji izobrazbe ni najti značilnih razlik. Če delimo vzorec na podskupino mlajših (29 let ali manj) in starejših (30 let ali več), prav tako ni statistično značilnih razlik, a je mogoče razbrati, da se starost šibko povezuje tako z direktivnostjo ($r = 0,18$) kot z ekstravertnostjo ($r = -0,25$).

Kot zanimivost lahko navedemo nekatere značilne povezanosti na manjšem vzorcu ($N = 49$). Izjave, ki naj bi vključevale le direktivni pol dimenzije direktivnosti, statistično značilno korelirajo ($r = -0,37$) s testom inteligentnosti TN-10A avtorja Vida Pogačnika. Značilni sta tudi povezanosti z dvema dimenzijama Plutchikovega osebnostnega preizkusa PIE. Tako imenovani nekontroliranost se povezuje ($r = -0,40$) z direktivnim polom dimenzije direktivnost; ekstrapolacija (PIE) pa s celotno dimenzijo ekstravertnosti ($r = 0,35$).

Vir:

Hadžiselimovič Dž., Bele-Potočnik Ž. in Hruševar B. (1990). Test direktivnih stališč (priročnik). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za produktivnost dela, Center za psihodiagnostična sredstva.